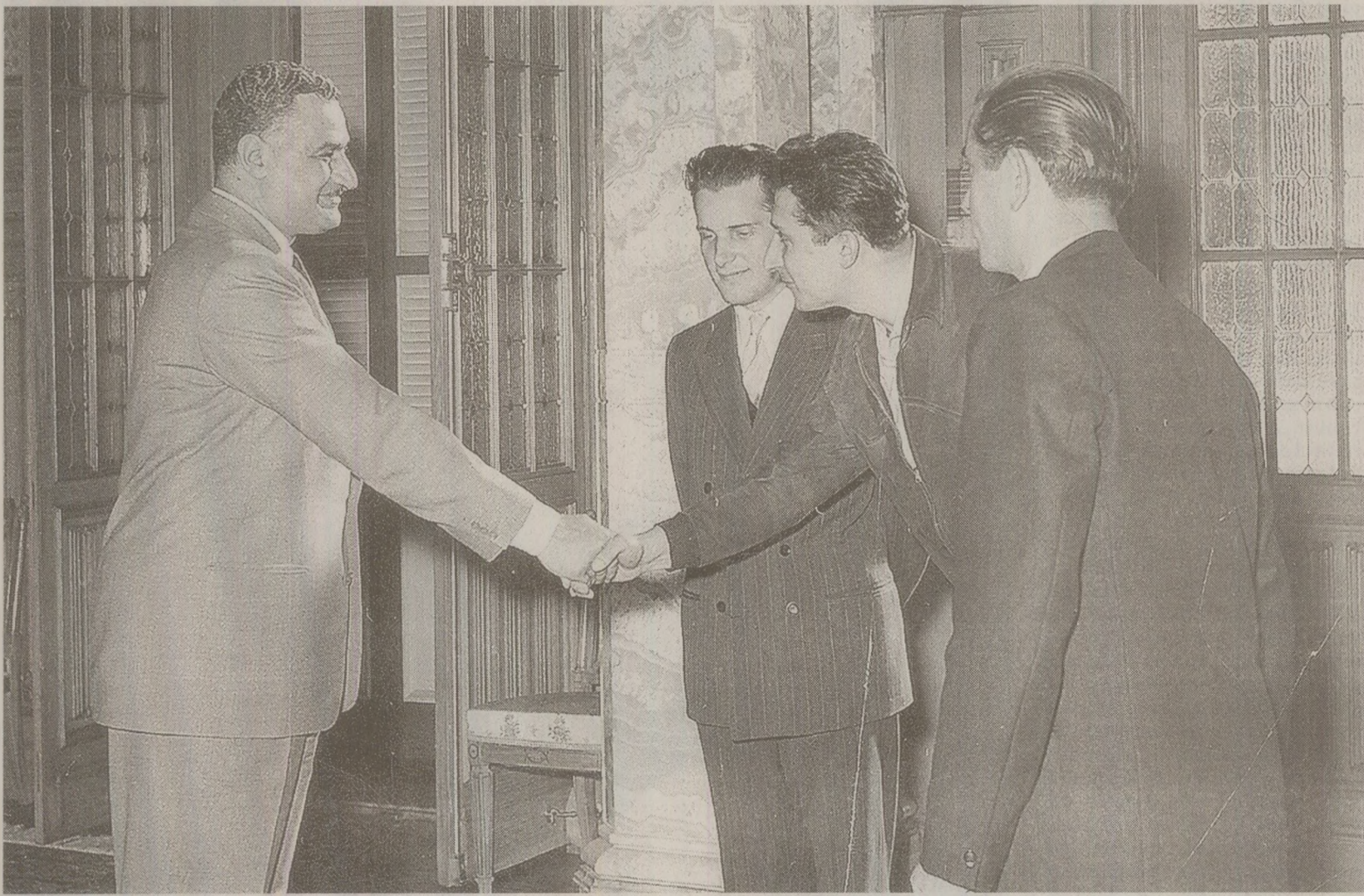

„Aștia spun că inima îmi bâlțește în sânge“

Tudor Vornicu, în delegație oficială, dând mâna cu președintele egiptean Gamal Abdel Nasser. FOTO: Arhiva personală Annie Muscă

Acestea sunt ultimele cuvinte pe care le-a spus Tudor Vornicu în ziua în care a realizat o performanță de televiziune Octavian Sava în noaptea dinaintea morții. La 63 de ani, după o viață dedicată muncii în televiziune, Vornicu se stingea văzând cum fiecare dintre emisiunile sau programele pe care le-a adus pe micul ecran de-a lungul anilor este dată pe mâna altora. Avea să închidă ochii pentru totdeauna la 2 aprilie 1989, răpus de inimă rea, după cum mărturisesc cei care l-au cunoscut. „În '89 i se luaseră aproape toate emisiunile, „De la A la... Infinit“, emisiunile de sâmbătă seara, programe pe care el le realiza. Se pare că Elena Ceaușescu nu-l plăcea. Avea mult prea

multă popularitate. Pentru că nu era o glumă atunci când se spunea că TVR înseamnă Tudor Vornicu și Restul”, spune Sava.

Părea proastă care s-a format despre el în ultima parte a vieții a fost construită și de oamenii din interiorul televiziunii, care îl doreau plecat. Iubit sau invidiat, despre Tudor Vornicu, poreclit Mon Colonel, s-a vorbit întotdeauna ca despre un apropiat al Serviciilor Secrete. Perioada în care a fost atașat cultural la Ambasada României în Franța și corespondent pentru Scînteia și Agerpres este una dintre cele mai controversate din viața sa din acest punct de vedere. Cea de-a doua soție a lui Vor-

nicu, Lucia Radu, care i-a fost alături în anii în care a lucrat la Paris, povestește că și-a dat seama că Tudor avea de îndeplinit anumite misiuni. „Înainte să plecăm în Franța, a venit la mine un domn de la Ministerul de Externe și, oarecum, mi-a făcut instructajul. Eram singură acasă și mi-a spus: „Uite ce este, tovarăso Vornicu. Sunt anumite lucruri pe care dumneata nu le știi și pe care nu o să le știi niciodată, dar eu trebuie să-ți vorbesc despre anumite lucruri pe care trebuie să le faci sau să nu le faci. În primul rând, să nu-l întreb niciodată pe Vornicu ce face. Dacă este supărat, lasă-l să fie supărat. Nu-l enerva. Vrea să tacă, taci. Vrea să tacă două ore ca să

scrie, fă-o. Trebuie să te comporți ca un inger păzitor. Să-l protejezi, să nu-l forțezi. Are o responsabilitate prea mare, iar soția trebuie să fie cea care îi asigură confortul”. Nu am discutat cu fostul meu soț problema aceasta, a colaborării cu Securitatea. Nici el nu a vorbit cu mine vreodată despre acest lucru. Mai ales că domnul respectiv mi-a spus de la bun început să nu-l întreb nimic. Nici când vine de undeva, nici când pleacă. Și așa am făcut. Bineînțeles, mi-am dat seama că avea anumite sarcini de îndeplinit. Importanța lui, în proporție de 90%, a fost de ziarist.

(Continuare în pag. a II-a)

FACS, studenții și cântecele patriotice

Etapele de desfășurare ale Festivalului Artei și Creației Studențești (FACS) erau pe institute, acolo unde erau mai multe formații, mai multe facultăți, a doua etapă era la nivel de centru universitar, unde atmosfera era ca la meci, cu incurajări, cu distracție, dar și cu artă de calitate. Nu lipseau formațiile de satiră și umor, care erau foarte îndrăgite, pentru că toată lumea știa de poantele acestora, de filele băgăte și așteptau astfel de momente. Și erau și celelalte formații care se ridicau la un înalt nivel de profesionalism în artă.

Profesorul Nicolae Găscă, de la Universitatea de Arte „G. Enescu” din Iași, a participat în calitate de membru în juriu, dar și ca spectator, în aceea de „competitor”, ca dirijor de formație corală la etapa de la Craiova a FACS-ului din aprilie. Conducea atunci, ca și astăzi, Corul „Cantores Amicitiae” al Universității de Arte ieșene.

„În cadrul festivalului exista încă și un concurs de muzică patriotică, știu că a fost un concurs al cântecului politic și de tineret, așa se și chema. Inițiat de Comitetul Central al UTC, dar nu era o obligație ca aceste piese să fie interpretate. Aici se înscriau studenți, compozitori.”

Concurenți în '89, personalități acum

Profesorul își amintește de câștigătorii la cântecele patriotice de la ultima ediție a festivalului. „Pe Nicky Cărligeanu îl știu, a terminat Compoziție la această clasă, dar cânta și la pian.” La compoziții corale a luat premiul I Laura Mânzat, o studentă care cânta și în corul condus de domnișoara. „La compoziții corale «patriotarde» Laura Mânzat?, da, îmi amintesc de ea, acum nu mai țin minte exact ce subiect era... Laura Mânzat a cântat în formația mea, făcea compoziție, ei participau cu partiturile,

trimiteau partiturile «patriotice» celor care erau în juriu, aceștia se uitau la ele, acordau premii, nu erau partituri care se cântau în festival. Apoi a intervenit UTC și a făcut un festival cu lucrări, se poate să fi fost... Erau studenții la clasa de compoziție, ea, Laura Mânzat, cânta, repet, și la mine în formație.” Radu Postăvaru, un alt câștigător al premiului I la „patriotarde”, este astăzi dirijor la Filarmoa din Ploiești, după cum își amintește Nicolae Găscă. „Toți erau la Compoziție, exista o secțiune specială, pentru că era totuși festivalul artei și creației studențești și studenții de la cele trei conservatoare importante trimiteau partituri. Un poem coral era o partitură pur și simplu în care versurile erau patriotarde. Conțineau cuvinte ca PCR, poporul Ceaușescu, viitorul țării, cuvinte care intraseră în uz din cuvântări congrese. Și compuneau aceste poezii poezii acelor vremuri, melodiile le compuneau și studenții de Conservator, pentru că

toți au scris astfel de lucruri, așa a fost, acum acei compozitori scriu muzică religioasă... Nu se potrivește că și aici trebuie să ai un anumit spirit ca să faci un asemenea lucru.”

Un alt câștigător din acea vreme a festivalului a fost și ieșeanul Adrian Borza, care era student la Conservatorul din Iași. Și pe el și-l amintește profesorul Găscă, moment în care povestea cântecelor patriotice începe să se dezlege. „Se scriu și lucrări vocale simfonice pe această temă - patriotice, pentru că manifestările de atunci -, spectacolele gen «Antena vă aparține» erau niște spectacole în care se băga orchestră în spate, și cor de recitatori, se doareu niște spectacole grandioase.” Dumitru Moroșanu era șeful redacției muzicale a televiziunii, ei erau obligați să participe, pentru că totul la vremea respectivă se impunea.

(Continuare în pag. a III-a)

CADOURI PENTRU FAMILIA CEAUȘESCU

Abanos din Republica Unită Tanzania

Dintre cadourile dăruite de țările ai căror președinți au stabilit relații de excelență prietenie cu Nicolae Ceaușescu nu putea lipsi un simbol din Africa neagră. Astfel, în colecția externă de daruri a familiei prezidențiale poate fi observată o impresionantă sculptură africană din lemn de abanos venită tocmai din Republica Unită Tanzania. Poate că opera de artă a intrat în galeria de obiecte simbolice chiar cu ocazia vizitei lui Nicolae Ceaușescu în această țară, efectuată în luna noiembrie a anului 1988. Atunci „Tovarășul” a vizitat atât acest stat, cât și Kenya și Egiptul. La fel ca și în cazul legăturilor

cu țările arabe, este binecunoscută relația comercială foarte bună pe care o avea România cu statele din Africa neagră încă din primii ani de conducere ai lui Ceaușescu. La început, interesul României a fost în general motivat de rațiuni economice agrare. Pentru primul secretar de partid Tanzania era, de exemplu, o țară cu potențial în special agrar și al cărei președinte împărtășea aceleași viziuni privind progresul economic prin exploatarea la maximum a resurselor interne pentru export. Pentru Ceaușescu, în țările din Africa neagră exista o mare cantitate de bunuri agricole cultivate pe

acest vast teritoriu, precum orez, cafea, ceai și nu numai, tocmai bune de cumpărat în schimbul produselor industriale românești care nu erau suficiente de performante din punct de vedere al calității pentru a fi vândute în Vest. De asemenea, România și-a reponzionat interesele față de țările africane la declanșarea crizei petrolului, Nicolae Ceaușescu considerând că acestea constituie o nouă sursă de rezerve de țitei. România a importat, ulterior, din această zonă o cantitate importantă de uraniu.

Adela Cristina TEODORESCU
Diana ROTARU

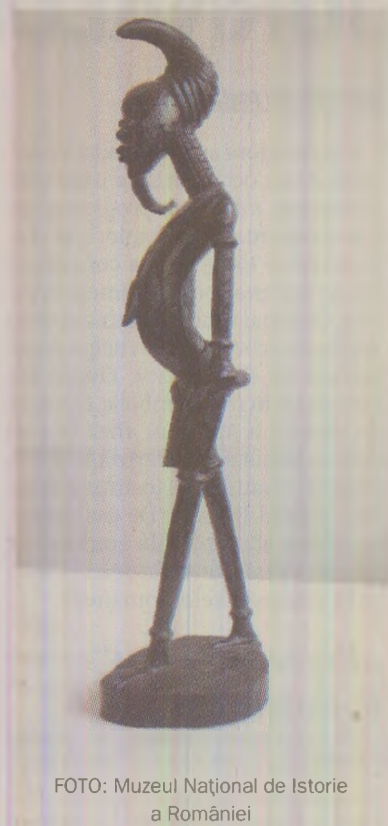

FOTO: Muzeul Național de Istorie a României

„EPOCA DE AUR”: HAOS ÎN ECONOMIA NAȚIONALĂ

„Ne angajăm să ridicăm munca pe cele mai înalte culmi de calitate și eficiență.” Aplauze. „Noi oamenii muncii din sate și orașe ne angajăm să îndeplinim cincinalul în patru ani și jumătate.” Aplauze. Toate bune și frumoase! Oficial ne mergea bine, iar partidul se lăuda că economia socialistă se mișcă mai bine ca niciodată. Bineînțeles că realitatea era departe de această imagine idilic-propagandistică atent cosmetizată. Asta nu însemna însă că „șefii cei mari” nu cunoșteau adevărul. Atât doar, că acest adevăr era menționat doar în documente cu „circuit închis”, clasificate întotdeauna în categoria „Secret”.

Nostalgiicii de azi care suspină, parcă din ce în ce mai des, după regimul comunist susțin că, pe vremea lui „nea Nicu”, economia națională mergea brici, fără rateuri și organizată până în cele mai mici amănunte. Adevărul, cunoscut doar „la cel mai înalt nivel” era cu totul altul. În primăvara anului 1989, Secția pentru probleme Militare și Justiție”, din cadrul CC al PCR a întocmit un document de sinteză, de fapt

un „Raport”, privitor la implicarea tuturor organelor puterii de stat în „apărarea avuției naționale”. Un act oficial, „de uz intern”, care reflecta cu acuratețe situația reală a economiei. Chiar dacă era secret, acest document demonstra că ordinea absolută, despre care ni se spunea că este una dintre principalele caracteristici ale economiei comuniste, era doar o aparență. Iar haosul, greu de observat la o primă privire superficială, era provocat de două fenomene distincte. Pe de o parte era vorba despre utilizarea ineficientă a utilajelor, dintre care multe fuseseră cumpărate, cândva, pe bani grei, din import.

Este drept că multe dintre acestea, achiziționate până la începutul anilor '80, erau deja depășite și îmbătrânite moral. Dar asta nu însemna că nu mai puteau fi folosite. Dar cu o singură condiție: existența unei bune organizări adevărate are reală și nu de heurupismul caracteristic acelor vremuri.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL ZILEI

Piteștiul se pregătea de sărbătoarea anuală - Simfonia lalelelor. În Portul Galați, muncitorii conduși de Grigore Prodan au stabilit un „record socialist”. Belgienii de la OVR au „adoptat” primele sate românești incluse în programul de sistematizare. Zeci de artiști în devenire aspirau la glorie, în cadrul concursului „Steaua litoralului”.

Pitești, pregătit de sărbătoare

Orașul Pitești, care își legase numele de marca românească de automobile Dacia, și-a îmbrăcat în acele zile haina de sărbătoare. An de an, în

oraș se organiza „Simfonia lalelelor”. În 1972, floricultorul Alois Weill, din Arad, furnizase urbei 3.000 de bulbi de lalele. În câțiva ani, florile au împânzit Piteștiul, iar în 1977 ediliile locali au inițiat expoziția florală „Simfonia lalelelor”. A XII-a ediție urma să se desfășoare între 21-23 aprilie 1989. De organizare se ocupau, ca de obicei în ultimii ani, Comisia Centrală de Floricultură, Dendrologie și Arhitectură Peisagistică București, Consiliul Popular al municipiului Pitești și Institutul de Cercetare și Producție pentru Pomicultură Mărăcinești. Din timp, organizatorii trebuiau să pregătească simpoziioane, comunicări, expoziții cu tematică florală,

dar și spectacole. Prin tradiție, se obișnuia și realizarea unui film-documentar. În 1989, cineastul amator piteștean Ioan Butnicu urma să pună pe peliculă, timp de 40 de minute, „simfonia” celor peste 150.000 de lalele.

Primele acțiuni concrete ale OVR

Operațiunea satele românești (OVR), declanșată la finele anului 1988, de câțiva tineri belgieni impresionanți de viziunea filmului-reportaj „Dezastrul roșu” al lui Josy Dubié, a anunțat câteva acțiuni concrete.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Amandinele de la chioșcul din unitatea militară

În 1989, Vali Cristea avea 19 ani și-și satisfacea stagiul militar la Giurgiu, el fiind de loc din București. „Ca să poți pleca acasă, îți trebuia învoire”, își amintește el, „așa că nu prea reușeam să ne vedem părinții, prietenii. Ajunsesem să facem concursuri, care primește cele mai multe scrisori. Primea unul câte două scrisori pe zi, pentru că poșta venea o dată la două zile. Se pare că fata îi scria zilnic. Altul, din Oradea, câte patru. Era una dintre cele mai mari bucurii atunci când îți venea o scrisoare. Restricții mari nu au fost în unitate. Mai puteam să-ți strecoare părinții sau prietenii o sticlă mică, de o litru, de tuiică, prin lucrurile pe care îți le trimiteau de-acasă. Îi dădeai și celui de la poartă ceva, și restul împărțeau cu colegii. De vreo două ori pe săptămână aveam «club»,

adică ne strângeam într-o încăpere, citeam reviste militare, Scînteia tineretului, ne uitam la teledocumentar, ne uitam la televiziune, ne mai puneam să cântăm. Cam asta făceam. O dată pe săptămână ne chemau la baie. Atunci ne dădeau apă caldă. În rest, trebuia să te speli cu apă rece. Era comicărie și la baie. Că apa, la început, venea foarte rece și trebuia să prinzi momentul când vine caldă. Apoi, după câteva minute, foarte puține, venea fierbinte și te opărea. Intram câte 10 înși la vreo patru dușuri, din cele șase, câte erau. Doar patru funcționau. Și ajunsesem să fim foarte iuți în reacții, că trebuia să ne calculăm timpul, în așa fel încât să fim spălați și clățiți, înainte ca apa să devină de nefolositor.

Eu am avut noroc. Am fost trimis la popotă. Cred că i-am dat sergentului major un pachet mare de cafea, l-am

miluit eu cu ceva de am ajuns acolo. M-am îngrășat 3 kilograme. Dacă soldaților le dădeau numai fasole și varză murată pe post de varză călită - de fapt, era fiartă în puțină apă -, la popotă se mâncau numai friptură, cartofi prăjiți cu murături, tot ce îți poțea înima. Și dacă mai venea vreun musafir, îți mai dădea și bacșiș, mic, dar îți dădea. Cam 5 lei am primit eu atunci când i-am servit masa unui ofițer sosit într-un soi de inspecție, nu mai știu. Solda noastră era de 70 de lei.

De la Giurgiu ne-au trimis la Călărași, la combinatul siderurgic care era în construcție. Am mers cu trenul, am oprit în Gara de Nord - București, de unde am reușit să-mi anunț familia că plec din Giurgiu.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALE PERSONALE

2 APRILIE

Nicu Steinhardt a murit acum cinci zile - exact în ziua în care eu, la Paris, îi înrămam fotografia și îi scriam o carte poștală ilustrată, un sfânt Sabaldu, cumpărată la Nürnberg vara trecută, ca să-i mulțumesc pentru fotografie. Poate că o va citi acolo sus, poate va fi mijlocul nostru, el, prietenul, marele suflet și cel mai creștin dintre noi toți.

Sanda Stoiljan, Nori peste baloane. Jurnal din exilul parizian. Traducere din franceză de Micoalea Slovescu. Revizuită de Sanda Stoiljan, București, Humanitas, 1996, p. 294

CALENDAR

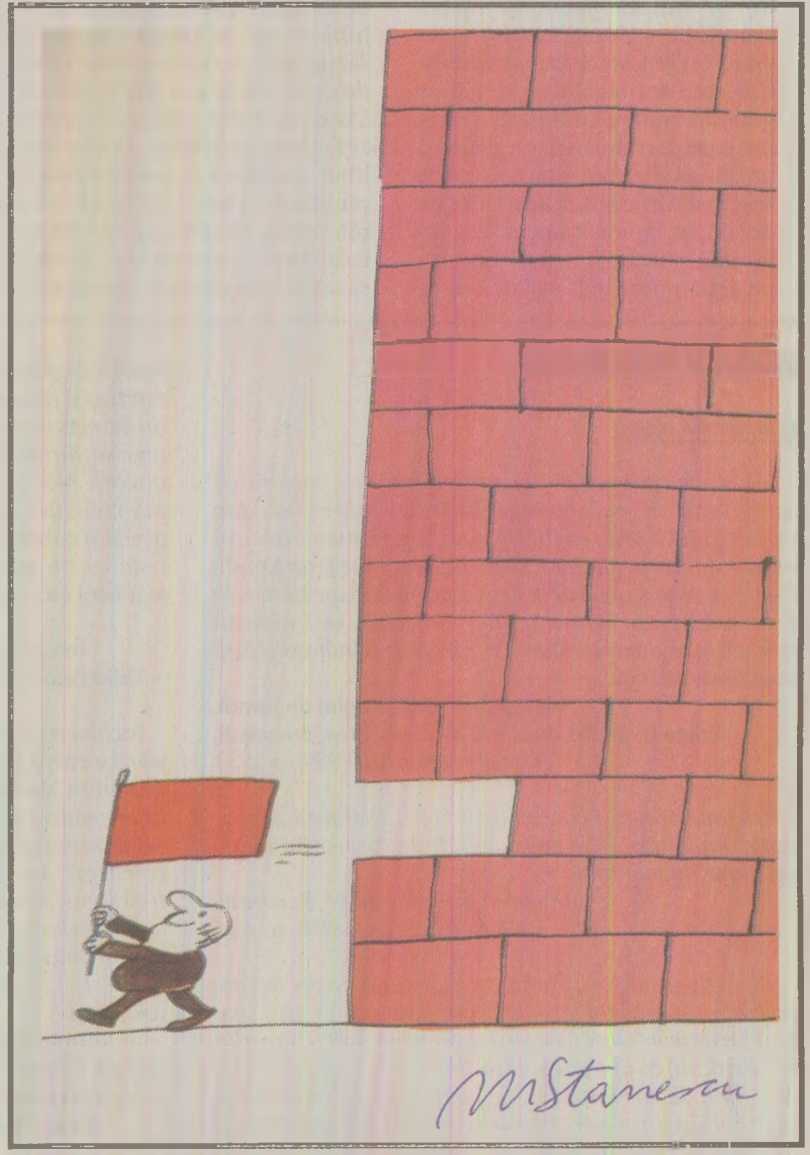
2 aprilie (duminică)
Soarele a răsărit la 6:55, a apus la 19:44
Luna a răsărit la 5:02, a apus la 15:09
Sărbătoare creștină:
Cuviosul Tit, făcătorul de minuni; Sfântul Mucenic Amfian

S-a întâmplat la 2 aprilie 1989

• În cadrul vizitei efectuate în Franța, ministrul Afacerilor Externe al RPS Albania, Reis Mallie, a avut o întrevvedere cu primul-ministru francez, Michel Rocard, în cadrul căreia au fost abordate aspecte ale relațiilor dintre cele două țări.

• Întrunirea desfășurată la Washington în perspectiva apropiatei sesiuni semianuale a Fondului Monetar Internațional și a Băncii Mondiale avea ca teme principale: criza datoriilor externe, situația economiei mondiale și diversele propuneri avansate pentru rezolvarea acestor probleme. Participanții au analizat aceste propuneri și au încercat să adopte o atitudine comună a țărilor în curs de dezvoltare.

Ramona VINTILĂ

„ĂȘTIA SPUN CĂ INIMA ÎMI BĂLTESTE ÎN SÂNGE“

(Urmare din pag. 1)

Despre cât de importantă a fost cealaltă parte a activității sale, de 10%, nu am știut niciodată.

Octavian Sava povestește că prietenul său i-a mărturisit anumite lucruri legate de misiunile care i se încredințau, dar este convins că nu a făcut poliție politică. „Vornicu nu a fost ceea ce înțelegem noi acum prin securist. El a fost trimis la procesul lui Eichmann, în '61. A stat vreo șase luni în Israel, ca reprezentant al presei. Dar nici o notă trimisă de el nu a apărut în vreun ziar din România în acest timp. Și asta pentru că era trimis acolo ca să afle din timp dacă România este implicată în vreun fel în povestea asta cu Eichmann. Chiar Vornicu mi-a mărturisit la un moment dat că se încurcase cu o traducătoare de acolo și că obținea înaintea tuturor textele și comunica în țară ce se întâmpla. Tot legat de misiunile pe care le avea de îndeplinit, pe vremea când locuia la Paris, Tudor Vornicu a trebuit la un moment dat să-i însoțească pe soții Ceaușescu într-o vizită în Capitala Franței. Mi-a povestit că Nicolae Ceaușescu nu a fost interesat de partea culturală și a ales să viziteze o fermă, în vreme ce ea a acceptat să meargă la Luvru, dar fără să fi fost impresionată în vreun fel de ce a văzut. Vornicu a făcut drumuri și în Spania, în timp ce era stabilit în Franța. Pleca să-i ducă scrisori lui Santiago Carillo, șeful Partidului Comunist, personaj urmărit de Franco la acel moment. Sunt convins că în afară de activitatea aceasta pe plan extern, în legătură cu lucruri importante pentru țară la momentul respectiv, Vornicu nu era omul care să facă turnătorii.”

Octavian Sava a fost nevoit să plece din țară chiar înaintea morții lui Vornicu. După multe eforturi prin care a încercat să-i convingă pe securiști că va reveni în țară după vizita pe care dorea să i-o facă ficei sale în Canada, Octavian Sava a fost obligat să iasă la pensie. „Voiam

să-mi vizitez copilul și chiar dacă oferisem toate garanțiile că mă voi întoarce în țară, nu au acceptat să-mi dea drumul până nu am ieșit la pensie. În seara dinaintea morții i-am dat telefon lui Vornicu. Aveam numărul de telefon din rezerva lui de la Spitalul Fundeni. Se simțea foarte rău. Ultimele cuvinte pe care mi le-a zis au fost: „Ăștia spun că inima îmi bălteste în sânge”. Dimineață am fost trezit de un telefon și mi s-a spus că a murit Tudor. Și încă ceva. Nu cred că fac rău cuiva dacă povestesc acum, dar el avea o iubită în America. Iar ea a simțit că va muri cu ceva timp înainte. Nu cred în astfel de lucruri, dar așa s-a întâmplat”, povestește realizatorul.

În rezerva de la Spitalul Fundeni, Vornicu era internat împreună cu un arab, dezvăluie Emil Lucaci, omul de încredere al teleaulului. Colegul de rezervă era destul de important, avea legături cu ambasada, așa că era păzit de doi milițieni înarmați. Nu era o companie prea plăcută și, spre mirarea lui Emil Lucaci, arăbul dormea cu arma sub cap. „Nu știu exact de ce era internat acolo, dar bea whisky și asculta muzică. Tudor Vornicu nu era prea încântat. Eu mergeam la el aproape în fiecare zi cu o mapă cu acte pe care trebuia să le semnez, pentru că nu a lăsat munca până în ultimul moment.” Despre celălalt pacient internat împreună cu Vornicu vorbește și fratele regretatului teleaul, Sergiu Vornicu, în biografia scrisă de jurnalista Annie Muscă. Aceasta a rămas convinsă că moartea fratelui său a fost legată, cumva, de compania dubioasă de care a avut parte în ultimele zile de viață.

Irina Margareta Nistor se numără printre cei care îl admirau pe Vornicu. Criticul de film își aduce aminte că prima oară l-a întâlnit față în față pe omul pe care spera să-l cunoască, într-un lift, în clădirea TVR. „Mi s-a părut extraordinar pentru că până atunci nu l-știam și îl admiram de la distanță, de la televizor. El a fost primul care mi-a

incredințat o rubrică în emisiunea sa, „La sfârșit de săptămână”, un portret Simone Signoret”. Criticul de film își aduce aminte de el ca de seful ideal, dispus să împărțesească tot ce știe și să-și dea mâna liberă: „Era un profesionist impecabil, inclusiv în privința filmelor, gata să te susțină, să-ți ia apărarea, ceea ce într-o epocă de lașitate era și mai de pret”.

La 63 de ani, problemele cu inima pe care Vornicu le avea se agravasera. Se tratase inclusiv la doctorii din Baia Mare, dar prefera să nu vorbească despre suferința care îl apăsa. Pe la începutul lui martie și-a făcut o serie de analize la Fundeni, pentru ca spre sfârșitul lunii să revină în spital, unde va rămâne până în ultima zi a vieții sale.

„Când am auzit că se internează, l-am întrebat dacă are probleme, mi-a spus că își face un control medical, ca tot omul. Nu voia să fie vizitat la spital. Singurul care a reușit să-l vadă a fost Octavian Sava. Dacă îl întrebam cum se simte, îmi zicea că e mai bine și că o să se întoarcă la serviciu în curând. Nu a fost să fie. Televiziunea a fost viața lui până la sfârșit. Și pe patul de suferință mă suna de trei-patru ori pe zi ca să mă întrebe ce se întâmplă la serviciu, cine a sunat, să-mi amintească ce filmări avem. Ținea totul în mână, nu avea liniște dacă nu se interesa, dacă nu știa ce se petrece la birou”, își aduce aminte cu tristețe și Katy Vasiu, secretara lui Vornicu.

Aparent mereu neobosit, Tudor Vornicu pierdea nopți în șir muncind la emisiunile pe care tot el le pusese pe picioare. Nu avea stare, iar pregătirea programelor de Revelion îl secua de puteri. „Pentru el nu exista cuvântul imposibil. Ne spunea „Pe cal” și trecea la treabă. La programe complexe, cum erau cele de Revelion, stătea nopți întregi la serviciu, pentru că se montau emisiunile. De multe ori îl spuneam să se ducă acasă, să doarmă, să se mai odihnească. Refuza de fiecare dată. La fel de adevărat este însă faptul că

dacă nu ar fi existat el să ne împingă de la spate, multe dintre emisiunile care au făcut istorie nu s-ar fi realizat”, spune Octavian Sava.

Despre colaborarea lui Tudor Vornicu cu Securitatea vorbește și crainica Cristiana Bota, convinsă că omul pe care l-a admirat nu a făcut rău nimănui, chiar dacă ar fi lucrat pentru Serviciul de Informații. „Se spunea, într-adevăr, despre Vornicu că ar fi colaborat cu Securitatea. Poate că a fost așa, dar nu a făcut rău nimănui, niciodată. Venea în studiouri cu chipul lui de actor de cinema (de altfel, semăna uluitor cu Lino Ventura) și ne mobiliza la eforturi deosebite cu expresia „Pe cai, copii!”. Și se muncea pe rupe, știind că rezulta un lucru de excepție care purta semnătura Vornicu. Părea dur, dar se putea citi în sufletul lui.”

A fost înmormântat la Cimitirul Bellu la 5 aprilie, ora 12:00. Inițial, trebuia ca înmormântarea să fie la 13:00, dar a venit o directivă de sus să se facă mai devreme. Se temeau că o să se calce lumea în picioare la cimitir. „A fost nebulie. Gemea cimitirul de oameni. Erau înghesuiți de la capela și până la ieșirea din cimitir. Au venit toți. Colegi, colaboratori, personalități din toate domeniile, artiști cu care a lucrat. Au venit din toate colțurile țării ca să-i fie alături pe ultimul drum. Nu știu dacă au fost și oameni ai Securității de față, așa cum s-a vorbit, dar este posibil”, își amintește ziua de 5 aprilie secretara, doamna Vasiu. Irina Nistor a sperat ca moartea lui Vornicu să fie doar un zvon răspândit de profesioniști: „La înmormântare a fost enorm de multă lume, fiica lui, care aștepta un copil, femei frumoase care plângeau de țî se rupea inima, echipa lui, tulburată la maximum, și un tânăr foarte ingenios care a dat cu oțet florile de pe nenumăratele coroane ca să nu fie furate. Lilieci erau înfloriți. Era floarea lui preferată”.

Oana-Maria BĂLTOC

Tudor Vornicu, un nume sinonim cu Televiziunea română

FOTO: Arhiva personală Annie Muscă

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Amandinele de la chioșcul din unitatea militară

(Urmare din pag. 1)

În Călărași era batalion disciplinar. Fuseseră adunați acolo toți cei care avuseseră probleme, unii făcuseră pușcărie, alții aveau părinți fugiți în străinătate. Era o unitate veche, cu peste 2.000 de soldați, 18 companii. Trei săptămâni am stat acolo, dar era îngrozitor. Tata lucra la o tipografie și a vorbit cu cel care se ocupa de administrarea ziarului Viața militară, parcă așa se numea, și acesta, datorită relațiilor lui, a reușit să mă scoată de acolo. Țin minte că mirosea numai a cocs, iar noi toată ziua dădeam la târnăcop, cu lopata, cu cazmaua. Armele erau niște ZB-uri foarte, foarte vechi, cred că de pe timpul primului război mondial, erau foarte lungi și foarte grele, iar baioneta era rabatabilă. Unitatea era o clădire lungă, cu grajduri pentru cai la parter, iar la etaj erau dormitoare, cu geamuri pe stânga și pe dreapta. Era atât de frig, că ajunsesem să dormim câte doi în pat, cu manta pe noi. Veteranii, ticăloși, ne puneau pe-ăștia, proaspăt sosiți, să le

spălăm șosetele în apa unei fântâni arteziene care era în curtea unității. Noroc că acolo am stat doar vreo trei săptămâni. Am fost mutat la Oltenița, pentru a participa la construirea vapoarelor. Eu aveam un polizor și trebuia să șlefuiască tot ce se suda. Cei dezaștărați erau vopsitorii. Erau murdari din cap până în picioare cu vopsea. Eram puțini, vreo 60. Țin minte că acolo am văzut cel mai frumos curcubeu! Era primăvară. Unitatea însă s-a desființat repede, așa că am fost trimisii iar la Călărași, unde trebuia să lucrăm noaptea. Se turnase o platformă imensă de ciment, o fundație. Și pentru că lucrarea fusese prost făcută, nouă ne revenise misiunea de a o sparge cu picamerul. Într-o lună de zile, 16 oameni am reușit să spargem doar o bucătică extrem de mică. Era foarte frig în martie. Stăteam pe niște placaje și rogojini și făceam cu rândul. Ziua aveam liber, program de voie, numai că nu știai ce să faci cu timpul liber, te plictiseai. Văzând că nu facem treabă bună, superiorii au hotărât să aducă un picamer mare și, în

câteva nopți, am spart toată suprafața de ciment. La scurt timp, am ajuns acasă, în București, ajutat tot de pila asta, un prieten al vărului meu. Atunci a fost o perioadă foarte frumoasă. Stăteam într-un fel de garsonieră lângă autogara Militari și eram grădinar la Palatul Cotroceni. Străngeam frunzele. Ulterior, am ajuns să fiu chioșcar, vindeam produse la chioșcul din incinta unității militare. Tatăl meu cumpăra pachetul de țigări direct de la fabrică cu 2,75 de lei, iar eu ajungeam să-l dau și cu 5 lei. Prăjiturile, amandinele, care se vindeau foarte bine, le cumpăram cu 3,25 de lei și le dădeam câteodată și cu 10 lei. Țin minte că am avut și vacanță, trei săptămâni. Am fost în Ardeal, la unchiul meu. A fost prima dată când am zburat cu avionul. M-a costat biletul 320 de lei. Aveam bani atunci, numai în vreo trei săptămâni de stat la chioșc am reușit să strâng 600 de lei. Revoluția m-a prins tot în armată. Mai aveam două zile și m-aș fi liberat...”

(a consemnat Carmen PREOTEȘOIU)

RADIOGRAFII CULINARE

Cum se servesc vinurile

În anii '80 nu existau prea multe cărți de bucate în care să fie prezentate rețete de băuturi sau modul de servire al acestora. Una dintre acestea este „Cartea tinerelor gospodine”, apărută la Editura Ceres, în care, pe lângă capitole ca „Apartamentul, spațiul care se cere cucerit” sau „Cum se servesc preparatele”, există și câteva pagini dedicate servirii vinurilor la masă.

Din cuprinsul acestui capitol aflăm că între vinurile liniștite și vinurile spumante există câteva deosebiri în ceea ce privește modul de servire. La vinurile spumante, pentru a scoate dopul se încearcă mai întâi scoaterea capsulei, iar dacă aceasta nu cedează cu ajutorul unui cuțit se taie capsula la baza buzei sticlei. Deschiderea sticlei se face fără ca aceasta să se agite, iar după scoaterea dopului se șterge gâtul sticlei și în interior, pentru ca vinul să nu antreneze impurități în momentul turnării în pahare. Dacă vinul care se servește la masă are depuneri, sticla trebuie manipulată ușor, pentru a nu deranja depozitul format, ceea ce ar duce la tulburarea vinului. Paharele folosite pentru servitul vinurilor nu trebuie să diminueze cu nimic însușirile exterioare ale băuturii, adică limpiditatea și culoarea. De aceea sunt recomandate paharele cu picior de

forma unui pocal, confecționate dintr-o sticlă incoloră, ce asigură o transparență absolută. Paharele se umplu de regulă 2/3 din capacitatea lor, permițând astfel o apreciere mai bună a buchetului vinului respectiv. Vinul din pahar se bea cu înghițituri mici, deoarece numai astfel îi poate fi apreciată aroma. Vinurile dulci, naturale, vinurile spumante, albe licoroase, vinurile albe demiseci, vinurile albe seci și cele roze se servesc la o temperatură cuprinsă între 5 și maximum 10° C. Vinurile ușoare, mai puțin extractive, se servesc la temperatura cuprinsă între 10 și 15° C. Vinurile roșii, puternic extractive, intens colorate se servesc la o temperatură cuprinsă între 15 și 18° C.

Din carte mai aflăm că pentru servirea corectă a vinurilor trebuie să se țină seama de următoarele reguli generale: vinurile se servesc în scară calitativă ascendentă, respectându-se principiul: „Un vin pe care îl bem nu trebuie să se facă să-l regretăm pe cel pe care l-am băut”. Înainte de a se servi un alt vin, pentru a-l savura perfect urmează să se recomandă o înghițitură de apă, care are rolul de a reimpresiona capacitatea de percepție a papilelor gustative. Vinurile seci se servesc întotdeauna înaintea celor dulci, cele albe seci înaintea celor roșii, cele roșii înaintea celor

albe dulci, licoroase, cele tinere înaintea vinurilor vechi, cele ușoare înaintea celor pline, cele reci înaintea celor mai calde, iar vinurile liniștite înaintea vinurilor spumante. Servirea vinurilor se poate face și în funcție de anotimp. Astfel, primăvara, vara și toamna este recomandabil să se consume mai mult vinurile albe tinere, care sunt mai ușoare, iar în sezonul rece se consumă în special vinurile roșii. Vinurile spumante se păstrează culcate, la o temperatură scăzută, ferite de curenți de aer și, în special, de lumină. Servirea unor astfel de vinuri creează un cadru festiv plăcut. Paharele în care se servește vinul spumant trebuie să fie de tip lălea sau ovoid și să aibă picior fin și înalt. Nu se recomandă agitarea vinului din pahar deoarece prin aceasta perlarea încetează. De asemenea, nu se recomandă folosirea de cuburi de gheață în cupele de vin spumant. De regulă, butelia o dată deschisă, trebuie consumată repede. Vinurile spumante sunt servite la începutul mesei, o dată cu aperitivele. Ele pot fi servite și în continuare, ca unică băutură la masă.

Vinurile spumante de tip demisec, albe și roze, cu un conținut de zahăr de circa 30 g/l se servesc de obicei spre sfârșitul mesei. Spumantele de tip demidulce și dulce, cu un mare conținut de zahăr (60 până la

90 g/l) se servesc la sfârșitul mesei și acompaniază obligatoriu desertul. Dacă la masă se servesc spumantele albe și roze cu același conținut de zahăr se va servi mai întâi spumant alb și după aceea cel roze, deoarece întotdeauna acesta din urmă este mai extractiv (mai plin). Dacă se consumă butelii din diferiți ani de producție, dar același tip de vin spumant, se va servi la început vinul spumant cel mai tânăr, urmat de celelalte, în ordinea vechimii.

În carte sunt prezentate și câteva rețete de băuturi fierbinți și băuturi reci. Pentru o porție de grog negru aveți nevoie de o lingură de sirop de zahăr, 1/8 l de ceai negru tare, 1/2 felie de lămâie, două păhărele de țuică cu rom. Se dizolvă siropul de zahăr în ceai fierbinte. Se pune felia de lămâie și se adaugă romul. Pentru băutura badmington sunt necesare patru portocale, două lămâi, un l de vin alb, sec, 250 ml de apă, 250 ml de rom, cinci linguri de zahăr. Se rade coaja fructelor pe o răzătoare fină, apoi se fierbe în apă cu zahăr timp de 10 minute. Se pasează și se pune într-un castron mare. În același vas se adaugă suc de lămâie și cel de portocale, vinul și romul. Se pune totul la frigider. Băutura se servește rece.

Carmen DRĂGAN

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

În ceea ce-l privește pe acesta din urmă, îmi pare rău că a intervenit un „malentendu”. Înainte să știu că Gologan va putea și va vrea să facă filmul, am pomenit la Casa numele lui Lucy Maghiar, pe care o pretuiască foarte mult. Cei de la Casa s-au grăbit să dea numele ei, pe hârtie, la Centrală. L-am convins pe Gologan de această neînțelegere, dar mi-e teamă a-am jignit-o, indirect și fără voia mea, pe Lucy.

Alexandru Tatos, Pagini de jurnal. Ediție alcătuită de Liana Molnar-Tatos, București, Editura Albatros, 1994, p. 531

Telefon Corina: Michael n-a sosit încă. Nelinistit. Zi pierdută. După-masă, film cu Eugen: China Town al lui Polanski și alte două mai slabe.

Mircea Zăciu, Jurnal IV, București, Editura Albatros, 1998, p. 435

Am citit eseurile lui Antonio Machado, „Note despre poezie” și „Barocul literar spaniol” (din vol. Eseii spanioli, traducere de O. Drămbă, Univers, 1982). Constat (încă o dată) că opiniile sale despre poezie se apropie cel mai mult de adevărul care se poate spune despre lirică. Sunt consideratii pe cât de juste pe atât de echilibrate și de ferme, ce poartă amprenta nu doar a unei profunde

intuiții de poet, ci și pe aceea a unui inițiat în problemele estetice și filosofice. Machado are curajul să formuleze un demers teoretic bine argumentat și de o factură foarte precisă, fără a mai vorbi de tonul său neașteptat de tăios uneori. Mă regăsesc pe de-a-ntregul în oricare din punctele de reper ale concepției sale și consider că această concepție reprezintă un concentrat esențial al ceea ce s-a gândit și s-a „experimentat” până azi în legătură cu poezia.

Victor Felea, Jurnalul unui poet lenes. Ianuarie 1955 - martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, București, Editura Albatros, 2000, p. 723

Încheierea lunii martie a coincis cu încheierea primei părți a cărții la pagina 311. Așa cum mi-am propus. Nu mai mult, dar nici mai puțin. Și totodată cu o migrenă de zile mari, cum de mult nu m-a mai încercat, care m-a ținut treaz până noaptea și din cauza căreia mă simt azi cam stors. Am intrat și în termenul ultim de alertă pentru Li și nici un semn, iar din cauza asta tensiunea psihologică a devenit aproape insuportabilă. De vină poate fi și primăvara asta prematură, secetoasă, cu călduri nefirești, și poluarea, cenușa care ne ceneșează neabătut.

În ultimul timp, citit foarte puțin. Terminat „Drumul cenușii”. E ceva în exces în cartea asta, nu știu exact ce, n-am nervi acum și nici timp s-o analizez.

Radu Ciobanu, Tărmlul fărziu. Jurnal 1985-1990, Deva, Editura Emia, 2004, p. 174

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Organizatorii au reușit, adoptarea de comune occidentale a unor sate românești, incluse în programul de sistematizare al autorităților române. La 2 aprilie 1989, OVR a comunicat presei internaționale primele realizări. Cele mai multe comune vestice implicate proveneau din Belgia (150), urmate de Franța (20), Elveția (5), Olanda (1). În mod simbolic, comuna de adopție a Ariadnei, fiica Doinei Cornea, localitatea Lestersp a luat „sub protecție” satul Ileni (comuna Mândra, județul Brașov). De asemenea, locuitorii altor 200 de comune își anunțaseră și ei intenția de a se implica în salvarea satelor românești.

„Record socialist” la Galați

Potrivit presei vremii, în portul Combinatului Siderurgic din Galați, ce aparținea întreprinderii de „Navigație Fluvială NAVROM”, „oamenii

Expoziție de păsări la Iași

La Sala Polivalentă din Iași, asociațiile specializate ale crescătorilor de păsări din județ, cu sprijinul „Direcției Agricole Județene” și al Întreprinderii „Avicola”, au organizat o expoziție. Peste 500 de păsări de curte, dintre care unele specii foarte rare, 237 de porumbei (23 de rase), peste 100 de

canari, aproape 100 de papagali și perushi au fost prezentate publicului de 80 de crescători din „capitala” Moldovei.

„Steaua litoralului”

Cu o zi în urmă, zeci de concurenți participaseră la concursul „Steaua litoralului”, la secțiunea muzică ușoară. Pe durata celor două concerte, 22 de competitori provenind din județele Constanța, Giurgiu, Bihor, Botoșani, Brăila, Călărași, Cluj, Constanța, Harghita, Hunedoara, Iași, Prahova, Vâlcea, Vrancea, aspiraseră la simpatia publicului și grațiile juriului.

Potrivit regulamentului, au interpretat câte două cântece (unul cu tematică marină, celălalt la alegere). Își încercau norocul, în căutarea gloriei, „oamenii ai muncii” din toate domeniile. Bunăoară, au reprezentat județul Constanța Gabriela Moraru (ofiter la căpitania portului), Alina Sârbescu (recepționeră), Avram Petcu (mecanic), Aura Cristea (muncitoare).

Cornelia LUPU Florin MIHAI

FACS, STUDENȚII ȘI CÂNTECELE PATRIOTICE

În cadrul Festivalului Artei și Creației Studentești există și o secțiune de muzică patriotică FOTO: Arhiva personală Nicolae Găscă

(Urmare din pag. 1)

La FACS-uri participau centrele universitare principale Iași, Cluj și București. „La acestea erau studenții de la secțiile de compoziție, nu toate, erau cu texte ale momentului. Nimeni nu-și bătea capul cu cântecele patriotice, nu se făcea diferență că asta scrie cântece patriotice și alții nu, era absolut normal ca cineva să scrie și cântece patriotice. Oricine compunea și cântece patriotice și de celelalte. Nu era nici un avantaj. Se compunea pentru că bătea vântul dintr-o parte și trebuia să se acționeze în această direcție. În 1989 a participat și Voicu Enăchescu, care era dirijorul ansamblului UTC, corul «Preludiu», un cor de cameră foarte bun.”

Cenzura

În ce privește relația cu cenzura, Găscă spune că „depinde și cine era în acea vreme secretar cu propagandă. În 1989 era Crihană, o persoană foarte deșteaptă, venită de la Focșani. Era un om luminat, un mare avantaj pentru Iași. Dacă erau mai deschiși la minte, nu aveai nici o problemă. În perioada respectivă eu am cântat și colinde de Crăciun. Nu puteai să screezi și în textele cântecelor șopărlă, pentru că exista o cenzură. Totdeauna cerea o listă cu textul și scoteam Moș Crăciun,

puneam Moș Gerilă, dar eu pe scenă cântam tot ce voiam eu, pentru că erau scrise mai mult pentru momentul în care vine cineva și controlează: «Uite, domnule, astea sunt». Ei aveau nevoie ca în eventualitatea în care sosește unul mai bătu în cap de la București să fie asigurată. Fiecare își păzea postul. Ceilalți nu prea își puneau problema să facă acte de bravură, fiecare își vedea de viața lui, lumea injura, însă nu în gura mare, pentru că era riscant. Fiind pentru cor niște texte scrise, compozitorii nu-și băteau nici ei cuie-n talpă, or, compozitorul dacă nu publica și nu îi era cântată piesa, el nu exista, și pentru asta compunea. Pentru a fi publicată compoziția trebuia avizul Uniunii Scriitorilor, unde i se cerea să vadă textele – acolo era o primă cenzură.

Sirena Elena influența versurile cântecelor

N-aș putea spune că era o cenzură strictă, să scoată niște texte, depindea de compozitor. Vă dau un exemplu, în cântecul «Sirena lui Roaită» era acolo un text care spunea: «Să-mi văd încă o dată tovarășă mea». Și cum pe vremea respectivă dirijam și corul CFR, a venit nu știu ce individ și cum eram la repetiții, la o vizionare, aici mai era o treabă, fiecare spec-

tacol era vizionat, pentru a se vedea, eu am plecat de la ideea de nivel sigur că era și unul care asculta muzica, dar verifica și textul, ni s-a indicat să scot cuvântul «tovarășă mea», pentru că se putea interpreta.

Sigur, am zămbit, și persoana care mi-a spus a zămbit, nu era nici o problemă, am modificat, am pus altceva. Dar au existat și cazuri de acest fel, sigur, noi ne amuzam. Nu știu câți credeau în tot ceea ce se spunea, pentru că eram destul de inteligenți, încât să discernem ceea ce se întâmpla. Și alte schimbări a mai făcut Găscă. „Am modificat în Colinde, în '87, am schimbat titlul în «Cântece de iarnă». Totul era să știi să-ți găsești acoperire, să maschezi într-un fel. Eu puneam diferite titluri pe afiș, de exemplu, «Cântece de iarnă de pretutindeni».

Toată lumea știa că s-colinde, dar nimeni nu se lega de acest lucru. Ca să-i dăm drumul pe scenă, trebuia să vină comisia de vizionare, de evaluare. Și în comisia de vizionare erau doi colegi de-ai mei din Conservator și un «tovarăș», un domn de la Comitetul Județean de la cenzură, se știa. La discuțiile ce priveau partea muzicală, OK-ul era primit de la profesorii de Conservator.

Șopărlă

Șeful cenzurii spunea, «Dați-i, domnule, drumul!». El a imprimat pe o bandă de magnetofon și m-am întâlnit cu el pe stradă și i-am cerut o copie după bandă, să-mi copieze și eu, și îl imi spune simpatic: «Imi pare rău, nu am cum să v-o dau, că n-o mai am!». Acum și-o copiază tot Comitetul Județean, pentru că au nevoie de colinde pe la iarnă. La FACS, studenții aplaudau, fluierau, dar nimeni de la politic nu prea se băga printre studenți, nu intervenea. Săliile erau pline de tineret studios și în atmosfera aceea studențească nu prea își puteau permite să intervină, mai ales că la Iași studenții s-au răsculat strict din motive materiale în 1987. Toți încercau să strecoare șopărlă, și Șeringa, și Divertis, și Ars Amatoria. Bancurii cu Ceaușescu erau multe și le spunea inclusiv cei de la județ. Eram într-un juriu la «Cântarea României» la Râmnicu Vâlcea și secretarul cu propagandă de acolo fusese la Iași ca instructor și ne-am întâlnit acolo, și toate bancurile cu Ceaușescu el mi le-a spus. Spunea: Sper că nu e nici un microfon pe aici. La aceste festivaluri nu exista aceea teamă să te uiți în stânga, în dreapta, să nu te audă cineva, lumea vorbea.”

Cristinel C. POPA

DIN ARHIVELE SECURITĂȚII

Ambasadorul Apostol nu știa nici o limbă străină

1. Din ancheta efectuată asupra lui Brucan Silviu, în data de 2 aprilie a.c., au rezultat următoarele:

a) A reformulat punctele 3, 4 și 5 din declarația dată în 31 martie a.c., în sensul că a renunțat la frazele cu conținut provocator și tendențios.

La punctul 5 a menționat, în plus, că este gata să acționeze atât pentru aducerea la București a unor înalți demnitari occidentali, cât și pentru influențarea lor, în timpul vizitei, în favoarea intereselor politice externe ale statului nostru. A subliniat că înțelege să întreprindă aceste acțiuni în deplină concordanță cu cele stabilite de factorii de conducere.

b) În cursul zilei, a fost angrenat în discuții referitoare la Apostol Gheorghe, în ideea de a-l sensibiliza și a-l determina să facă aprecieri negative la adresa acestuia. A evitat cu abilitate să avanseze în astfel de discuții, singura remarcă mai răutăcioasă făcută fiind aceea că nu știe dacă Apostol Gheorghe a absolvit liceul și că este unul din ambasadorii români care nu știu o limbă străină.

c) Din comportamentul lui Brucan Silviu se desprinde concluzia că acesta se prezintă la anchetă deosebit de afectat în zilele când, la posturile de radio străine, nu se fac comentarii și aprecieri cu privire la situația lui. De asemenea, deși s-a creat spații libere de timp, când putea să facă deplasări pentru cumpărături sau mici plimbări, acesta nu a părăsit domiciliul de la data începerii anchetei și până în prezent. Este evident că procedează intenționat în acest mod, pentru a întârzi stările transmise de posturile de radio străine, potrivit cărora el ar fi arestat.

Față de această situație, propunem în zilele următoare să se dea drumul de la anchetă la o oră când zona din apropierea locuinței lui este intens circulată, fiind lăsat să se deplaseze pe jos.

2. În discuțiile purtate cu soția sa, Brucan Silviu a făcut aprecieri că, în urma anchetei la care a fost supus până în prezent, este pe cale să înceapă să înțeleagă, de ce și cum unii oameni sfârșesc prin a renunța la toate.”

În continuare, i-a spus că ancheta-dreia lui, dar, datorită faptului că i-a fost luată declarația pe care a

intocmit-o la domiciliu, „înseamnă că este o speranță.”

3. După sosirea la București, Nicolae Mircea a comentat față de membrii familiei că factorii de conducere de la noul loc de muncă sunt oameni amabili care i-au promis că-i vor da o garsonieră.

În continuare, le-a împărtășit impresiile lui despre orașul Călărași, care în totalitate sunt negative.

A rezultat că Nicolae Mircea se va prezenta la serviciu marți, 4 aprilie a.c. Nr. D-3/00184.816 Din...1989

1. Din ancheta efectuată asupra lui Brucan Silviu în ziua de 2 aprilie a.c., au rezultat următoarele:

a) În cursul zilei i s-au luat mai multe declarații în care a făcut o serie de precizări cu privire la contribuția lui Apostol Gheorghe, Birlădeanu Alexandru și Mănescu Cornelii la redactarea unor puncte din scrisoarea celor șase. A reieșit că Apostol Gheorghe a fost cel care a formulat fraza în care se spune că „suntem conștienți că lansând acest apel ne riscăm libertatea și chiar viața” și tot el a fost cel care a cerut să fie subliniate problemele sistematizării satelor și încetării exporturilor de alimente.

Brucan Silviu susține că ideea din scrisoarea care partea privind politica externă să fie axată pe Europa i-a fost spusă de Apostol Gheorghe, dar bănuie că acesta a preluat-o de la Mănescu Cornelii sau Birlădeanu Alexandru.

Într-o altă declarație, referitoare la înțelegerea avută cu Apostol Gheorghe privind modul de difuzare a scrisorii, recunoaște că a convenit cu acesta asupra ideii de a o trimite în străinătate la ziare și posturi de radio, inclusiv către cele ce au emisiuni în limba română. Își asumă răspunderea pentru faptul că nu l-a informat pe Apostol Gheorghe că se va folosi, în acest scop, de diplomați occidentali acreditați la București și de cele două canale ce le avea convenite cu BBC și Associated Press.

b) Întrucât pe timpul anchetei a căutat să fie reluat în discuție subiectul referitor la sprijinul ce și-l-ar putea aduce pentru promovarea unor interese ale țării noastre în relațiile cu SUA și alte state, a dat o declarație în care susține că poate preveni dintr-un

factor negativ unul pozitiv. Ideea urmărită de el este aceea de a i se permite contacte cu persoane oficiale aflate în vizită în țara noastră, cu ambasadorii occidentali acreditați la București, ceea ce, în fapt, ar duce practic la reluarea vechilor activități sub o haină nouă.

c) Continuu să fie afectat de faptul că, în ultimele zile, posturile de radio occidentale nu au mai avut emisiuni în care să se refere special la persoana sa.

Căutând să-i explice faptul că, în curând, va fi uitat de tot, Brucan Silviu a susținut că ar fi o tăcere de moment determinată de polarizarea atenției publice internaționale de vizitele lui Mihail Gorbaciov în Cuba și Anglia.

d) A cerut să i se permită să participe la înmormântarea lui Tudor Vornicu, pretinzând că i-a fost sub-baltern și se aflau în relații apropiate.

Îs-a răspuns că, dat fiind faptul pe care le-a comis, nu poate primi o astfel de aprobare.

La remarcă lui că înmormântarea respectivă ar fi un prilej de a se afla că el nu este arestat, i s-a spus că se știe în cercuri largi de persoane acest fapt.

2. În discuțiile cu membrii familiei, Brucan Silviu și-a exprimat nemulțumirea pentru faptul că este anchetat de dimineață până noaptea târziu, inclusiv în zilele de sâmbătă și duminică.

Soția lui Brucan Silviu a avut o discuție cu ginerele ei, Nicolae Mircea, pe care l-a întrebat dacă a făcut vre-o contestație în legătură cu mutația lui la Călărași. Acesta i-a răspuns că nu a făcut, deoarece nu are motiv. Din aceeași discuție a reieșit că fiica lui Brucan Silviu, deși nu vrea să se mai întoarcă la Televiziune, formal va face o contestație, sens în care urmează să consulte un avocat.

În cursul zilei, Nicolae Mircea a făcut o deplasare la Ministerul Educației și învățământului, de unde a luat un catalog cu proiecte tipizate pentru școala.

Nr. D-3/00184.221 Din 4 aprilie 1989

Document din volumul: Dosarul Brucan. Documente ale Direcției a III-a Contraspionaj a Departamentului Securității Statului (1987-1989), Iași, Editura Polirom, 2008, p. 534 - 538

ARTICOLUL ZILEI

Cum am devenit un licean model

Ștefan Bănică jr și Oana Sârbu, protagoniștii seriei „Liceenii” FOTO: Arhiva TVR Media

În perioada „recrutării” protagoniștilor pentru filmul Liceenii eu imi făceam stagiul militar la Craiova. Întâmplarea a făcut ca și studenții incorporați de la IATC să fie chemați la probe. M-am prezentat și eu mai mult din dorința de a veni la București (fie și numai pentru o permisie de 48 de ore) decât de a da probe. Oricum, nu-mi acordam șanse prea mari de reușită. Reintors în armată, în scurt timp am și uitat de film. Numai că după câteva săptămâni primesc vestea că rolul principal, „Mihai” imi este incredent chiar mie. Începutul filmărilor coincidea cu „lăsarea la vatră”, dar până atunci mai erau vreo două luni și nu mai aveam răbdare. Am început să citesc scenariul și m-a apucat teama, personajul era un elev ambițios, cuminte, serios și, pe deasupra, și îndrăgostit lulea. Am recitit scenariul în speranța că voi descoperi la Mihai și părți mai slabe, mai „neprincipiale”, o înclinare spre pozne, spre ghiduși. Nimic. Ce-i de făcut?, imi ziceam. Eu nu am fost în liceu genul ăsta de elev, nici nu am pus vreodată flori în banca fetei pe care o iubeam (de fapt, nici nu mai știu dacă iubeam pe vreuna).

În fața nervozității mele evidente privind posibilitatea interperării acestui personaj m-am încercat să-mi dea sfaturi. „Nu-i nimic, ai să fii și tu odată cuminte măcar în film, iar dacă vei reuși să te identifice cu Mihai, meritul tău va fi cu atât mai mare!”

Am fost înduioșat la auzul acestor cuvinte, dar mi-a trecut repede. Mă gândeam că un băiat atât de serios și atât de îndrăgostit nu va stărni decât ilaritate în rândul publicului spectator. Pe parcurs însă am început să mă renunț la ideile preconceptionale și să-mi îndrăgesc personajul. De ce să râdă lumea de un tânăr îndrăgostit? Există oare cineva care să nu fi iubit măcar o dată? Nu prea cred. Sensibilitatea, tandrețea, timiditatea, farmecul lui Mihai se aflau ascunse în adâncul ființei mele, ca și defectele – dacă ar fi existat. Dar, din păcate, lipsa lora scăzută complexitatea personajului

lui, pentru că eu sunt Mihai. Eu devin Mihai. Dar nu vreau să teoretizez problema personajului în film sau în teatru. Am căutat înlăuntrul meu să descopăr datele acestui băiat. Am început filmările. Regizorul Nicolae Corjos nu intervenea decât atunci când „scăpam hățurile din mână”, când supralicitam. Aceasta poate și din dorința ca Mihai să nu fie un personaj dulceață. Nu-mi plăcea deloc genul ăsta de personaje, pentru că nu au substanță, nu sunt credibile, eu încercam să fiu cât mai firesc, mai adevărat în ce făceam. Acum, după doi ani și jumătate de la turnarea filmului, imi dau, într-adevăr, seama de importanța acestui sentiment profund uman al iubirii, care poate stimula sau afecta pe oricine. Toate acțiunile lui Mihai, de la pusul florilor în bancă, fisele pentru Dana, ambiția de a învăța și până la monologurile din oglindă, mi se par perfect logice și motivate de sentimentul dragostei. Or, filmul încearcă să redea tocmai acest sentiment al dragostei juvenile din perioada liceului, cu inocența și puritatea caracteristice vârstei. Am avut șansa să joc alături de mari actori care în film deveneau „Socrate” și „Isoscel” și de talenți ai mei colegi de generație. Tudor Petru, Mihai Constantin, Cesonia Postelnicu și Oana Sârbu, cu care am format o adevărată echipă.

Se pare că strădaniile noastre actoricești au fost pe deplin răsplătite de succesul pe care l-am avut în rândul spectatorilor. Reacția publicului m-a zăpăcit. În primele săptămâni după premieră mă auzeam strigat și pe stradă sau chemat la telefon: „Mihai, uite-l pe Mihai”. Ajunsesem la un moment dat să răspund involuntar la acest nume, deși mărturisesc că îl prefer, totuși, pe al meu.

Fără a face pe lupul moralist sau a exclude unele schematismate ale personajului meu, îndrăznesc să cred că mulți tineri se regăsesc sau pot învăța câte ceva de la „Mihai”.

Ștefan BĂNICĂ jr
Cinema, nr. 4/1989

(Urmare din pag. 1)

Cea de a doua era legată de producția pe stoc a unor produse care, în lipsa unei piețe de desfacere capabilă să le absoarbă, rămăneau pe loc înghesuită prin depozite și magazii. Până pe la mijlocul anilor '80, CAER-ul funcționa de la sine, iar „tările frațești” își rulau produsele, de la una la alta, într-un soi de barter fără sfârșit. Insa, încă de prin anii 1988-89, acest circuit economic începuse să se blocheze, fapt care a făcut ca producția industrială să devină un soi de „artă pentru artă”, utilă doar pentru a păstra locurile de muncă și a crea iluzia unei bunăstări aparente. Cât de reală era acea bunăstare o simțeam fiecare dintre noi pe propria piele. Ambele aspecte sunt însă detaliate clar în documentul secret întocmit de CC al PCR la începutul anului 1989. Privitor la proasta gestionare a bazei tehnice din industrie și agricultură, „Raportul” menționează: „Gospodărirea necorespunzătoare a unor bunuri și valori materiale, lipsa de preocupare și răspundere pentru folosirea și conservarea judicioasă, rațională a mașinilor și utilajelor, multe dintre acestea provenind din import, au generat însemnate pagube economiei naționale. Cu ocazia controlului au fost identificate mașini și instalații nefolosite în valoare de peste 10 miliarde de lei, din care peste un miliard din import”. Iar asta nu se întâmpla doar pe ici, pe colo, ci era un fenomen generalizat în mai toate ramurile economiei naționale. „Ponderele instalațiilor și utilajelor o dețin unitățile din sectoarele construcțiilor de mașini, chimice, metalurgice, minerit, pe-

trul și agricultură”. Iar utilajele trase „pe dreapta” erau răspândite uniform în toate centrele industriale din țară, inclusiv din București. „În unitățile de pe raza județului Gorj s-au identificat utilaje nefolosite în valoare de 834 de milioane de lei, Tulcea 770 de milioane de lei, Constanța 670 de milioane de lei, Hunedoara și Argeș peste un miliard de lei fiecare, Galați și Brăila peste 550 de milioane de lei fiecare. În unitățile Combinatului Minier Motru s-au găsit zece complexuri mecanizate inactice de foarte multă vreme, în valoare de 173 de milioane de lei. La Combinatul Siderurgic Galați există instalații și utilaje nefolosite de peste zece ani, în valoare de 300 de milioane de lei. La Combinatul Chimic Giurgiu, instalația de sodă solidă, cu o capacitate de 10.000 tone, care valorează 278 de milioane de lei, nu funcționează din 1982. Situații similare s-au găsit și în unitățile agricole, unde sunt imobilizate mașini agricole de diferite tipuri și de valori foarte mari.”

Fel de gravă se dovedea a fi și problema producției nevandabile, așa-zisele „stocuri supranormative”. În această privință, Raportul CC-ului menționa că, „deși conducerea partidului nostru, personal secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu a atras atenția, în repetate rânduri, asupra introducerii în circuitul economic a acestor stocuri, nu s-au luat măsuri pentru lichidarea lor și nici nu s-a acționat pentru buna lor depozitare și conservare, ceea ce a favorizat degradarea sau chiar sustragerea unora dintre acestea. În total, în toate județele țării și în București s-au identificat stocuri de circa 86 de miliarde de lei. Cele

mai multe au fost înregistrate în județele Brașov – 7,4 miliarde lei, Iași – 4,7 miliarde de lei, Arad – trei miliarde de lei, Neamț – 2,7 miliarde de lei, Caraș Severin și Timiș – câte 2,3 miliarde de lei”. Interesant este că, dintre produsele pe stoc, o bună parte erau destinate exportului. La Brașov erau produse de peste 5 miliarde de lei, la Brăila 1,7 miliarde de lei, în Maramureș 1,3 miliarde de lei, iar la Satu Mare un miliard de lei. Spre exemplu, la «Tractorul» Brașov existau 11.000 de tractoare, în cea mai mare parte destinate exportului. Iar la Combinatul de Utilaj Greu Iași existau în stoc produse de un miliard de lei”, dar documentul oficial nu menționează și faptul că este foarte posibil ca toate acele produse să fi rămas pe stoc, pentru că, pur și simplu, erau de proastă calitate. Chiar și așa secret cum era, Raportul nu ia în calcul și această posibilitate. Totuși enumeră „rateurile” date la export. „Pentru mărfuri necorespunzătoare calitativ, livrate la export de unități economice din județele Mehedinți, Sălaj, Olt, Satu Mare, Arad, au fost primite 272 de reclamații de la partenerii externi în valoare de 79 de milioane de lei, iar unor unități din județele Cluj, Harghita, Botoșani și Brăila li s-au returnat mărfuri în valoare de 80 de milioane de lei. În plus, unele unități din Dolj au primit reclamații și refuzuri de plată de 212 milioane de lei.

Iar aceste două fenomene care trădau haosul din economia socialistă nu erau singurele. Lor li se adăuga încă unul, deosebit de grav. Doar un noroc chior a făcut ca în unele dintre cele mai importante întreprinderi să nu aibă loc mari ca-

tastrofe cauzate de starea precară a mașinilor și utilajelor folosite. În acest sens, „Raportul” menționează: „S-au produs pagube însemnate economiei naționale prin diferite avarii, stagnări nejustificate de producție, incendii etc., ca urmare a unor acte de neglijență, nerepectării normelor și proceselor tehnologice, încălcării prevederilor privitoare la protecția și securitatea muncii. În plus, în unele unități economice, o serie de instalații și dispozitive prezintă defecțiuni ori stări de pericol. Astfel, în cadrul Combinatului Siderurgic Galați există un permanent pericol de prăbușire a conductelor de gaze aferente convertizoarelor oțelării nr. 3 din cauza deversării zgurii lichide la baza stălpilor de susținere a conductelor. La Întreprinderea Electrocentrale Doicești, întreaga rețea de cabluri are o vechime de peste 26 de ani, din care cauză a apărut fenomenul de îmbătrânire a izolației, existând pericolul izbucnirii unor incendii. În cele două mari termocentrale din județul Gorj se mențin unele stări de pericol ca urmare a funcționării grupurilor energetice cu scurgeri de ulei și scăpări de hidrogen din cauza eliminării sistemelor de protecție sau ridicării valorilor de declanșare ale acestora peste limitele prevăzute de normele tehnice”. Puse una peste alta, toate acestea arată clar că, deși propagandă oficială nu o recunoștea nici odată oficial, principiul „Las’ că merge și așa” funcționa foarte bine și pe vremea „Epocii de Aur”. Și mai arată clar că sloganurile de tipul „cincinalul în patru ani și jumătate” erau doar niște povești de adormit copii.

Vasile SURCEL

